

VANHEMPIEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUSSUHTEEN ALUSSA

Koulutusvideo varhaiskasvatuksen työntekijöille ja alan opiskelijoille

LAB-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi AMK
Sosiaalipedagoginen varhais- ja
nuorisokasvatus ja perhetyö
Kevät 2020
Stina Väyrynen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Väyrynen, Stina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 34 + 1	Valmistumisaika Kevät 2020
Työn nimi Vanhempien tukeminen varhaiskasvatussuhteen alussa Koulutusvideo varhaiskasvatuksen työntekijöille ja alan opiskelijoille		
Tutkinto Sosionomi AMK, sosiaalipedagoginen varhais- ja nuorisokasvatuksen polku		
Tiivistelmä <p>Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä koulutusvideo varhaiskasvatuksen työntekijöille ja alan opiskelijoille. Video koostuu lähdemateriaalin ja haastattelujen kautta kerätyistä tiedoista. Koulutusvideo tarjoaa tietoa vanhempien tukemiseen lapsen varhaiskasvatussuhteen alussa.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä päiväkodin työntekijöiden ymmärrystä vanhempien kohtaamisessa lapsen aloittaessa päivähoiton. Uusi tieto ja erilaiset näkökulmat auttavat työntekijöitä tukemaan vanhempia ja kiintymyssuhteita ja tunnistamaan vanhempien tunteita. Työntekijöille tarjotaan myös konkreettisia keinoja, joilla voidaan helpottaa sekä vanhempia että heidän lapsiaan varhaiskasvatussuhteen alkuvaiheessa. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Opetushallituksen rahoittama ja LAB-ammattikorkeakoulun hallinnoima Tää on se mun paikka -hanke 2019 – 2020.</p> <p>Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa käsitellään varhaiskasvatussuhteen alkua, vanhempien tukemista sekä koulutusvideon tuottamista. Kirjallinen osio luo pohjan koulutusvideolle. Videota täydentävät vanhempien haastatteluissa nousseet pohdinnat.</p>		
Asiasanat Vanhempien tukeminen, kasvatuskumppanuus, vanhempien kohtaaminen, mentalisaatio, kiintymyssuhde, koulutusvideo		

Abstract

Author(s) Väyrynen, Stina	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2020
	Number of pages 34 + 1	
Title of publication Supporting parents at the beginning of the early parental relationship Educational video for early childhood workers and students		
Name of Degree Bachelor of Social Services, Social Pedagogy for Early Childhood and Youth Educa- Abstract		
<p>The aim of this functional thesis was to make an educational video for early childhood workers and students. The video consists of data collected through source material and interviews. The educational video provides information to support parents in their early childhood relationship.</p> <p>The purpose of this thesis was to increase the understanding of the kindergarten staff in meeting parents when the child starts day care. New knowledge and different perspectives help employees support parents and affections and recognize parents' feelings. Workers are also offered concrete ways to facilitate both parents and their children in the early stages of their relationship. This thesis was commissioned by "Tää on se mun paikka" project 2019 – 2020, funded by the National Board of Education and administered by the LAB University of Applied Sciences.</p> <p>The written part of the thesis deals with the beginning of the early parenting relationship, the support of parents and the production of an educational video. The written part makes the basis for the educational video. The video is complemented by discussions from parent interviews.</p>		
Keywords Supporting parents, educational partnership, meeting parents, mentalization, affections, educational video		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	3
2.1	Tausta ja toimeksiantaja	3
2.2	Tarkoitus ja tavoite	3
3	VARHAISKASVATUSSUHTEEN ALOITTAMINEN	4
3.1	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	4
3.2	Kasvatuskumppanuus	6
3.3	Yhteistyössä huomioitavia haasteita	7
4	VANHEMPIEN TUKEMINEN	10
4.1	Vanhempien kohtaaminen ja tukeminen	10
4.2	Tukeminen ero- ja jälleennäkemistilanteissa	11
4.3	Mentalisaatio	13
4.4	Kiintymyssuhteet	14
	Kiintymysluokittelu	15
5	KOULUTUSVIDEON TUOTTAMINEN	18
5.1	Oppiminen	18
5.2	Kokemusoppiminen	19
5.3	Koulutusvideo	19
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	21
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	21
6.2	Tiedonhankinta	21
6.3	Haastattelu ja analysointi	21
6.4	Haastattelun tulokset	23
6.4.1	Ensimmäinen päivä päiväkodissa	23
6.4.2	Vanhemman tunteet varhaiskasvatussuhteen alussa	24
6.4.3	Kokemus ero- ja jälleennäkemistilanteista	24
6.4.4	Vanhemman tukeminen	25
6.4.5	Odotukset ja toiveet	26
6.5	Tulosten tulkinta	26
6.6	Koulutusvideon sisältö	28
6.7	Koulutusvideon toteutus	29
7	YHTEENVETO	31
7.1	Eettisyys ja luotettavuus	31

7.2	Hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	32
LÄHTEET	33
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Kuvitellaan, että on alkusyksy. Isä on ollut jo töissä, mutta äiti ollut äitiyslomalla viimeiset kaksi vuotta. Nyt äitikin on palaamassa työmaailmaan, ja on aika laittaa lapsi päiväkotiin ensimmäistä kertaa. Tunteita on ilmassa sekä vanhemmilla että lapsella. Äiti suhtautuu epäilevästi päiväkodin työntekijöihin. Osaavatko he työnsä? Ovatko he luotettavia? Voinko nyt jättää lapseni hoitoon?

Miten näissä tilanteissa varhaiskasvatuksen työntekijöiden on hyvä toimia? Millä tavalla otetaan vanhempien tunteet huomioon ja miten saadaan rakennettua luottamusta? Miten tueta vanhempia ja kiintymyssuhteita? Näihin kysymyksiin etsin vastauksia opinnäytetyössäni.

Vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien yhteinen sitoutuminen lapsen turvallisen kasvun, oppimisen ja kehityksen edistämiseen. Yhteistyöstä käytetään myös käsitettä kasvatuskumppanuus, joka sisältää tasa-arvoista vuorovaikutusta, keskusteluja arvoista, tavoitteista ja vastuista sekä molemmin puolista kunnioitusta. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 34.)

Kun lapsi menee ensimmäisen kerran päiväkotiin, on varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvä osata kiinnittää huomiota myös vanhempien tunteisiin, sillä lapsen laittaminen päivähoidon jännittää niin lasta kuin vanhempiakin. Koska vanhemmilla on omat muistonsa päiväkodista ja erotilanteista, on päiväkodin aloittaminen usein hyvin tunnepitoinen tilanne myös vanhemmille. Heillä voi olla hyvin ristiriitaisia tunteita lapsen laittamisesta päivähoidon. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133-134.) Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on hyvä tiedostaa nämä tunteet, joita tilanne voi vanhemmissa herättää ja se, mitkä konkreettiset keinot voivat helpottaa vanhempia. Aihe on merkittävä myös valmistuville varhaiskasvatuksen opiskelijoille, jotta heillä olisi myös käsitys tällaisista tilanteista työelämään siirtyessä.

Vaikka vanhempien kohtaaminen, tukeminen ja yhteistyö ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta, on aiheesta tehty varsin vähän tutkimuksia. Erityisesti vanhempien näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia on niukasti. Teoriaa kasvatuskumppanuussuhteesta sekä siihen liittyviä haasteita työntekijän näkökulmasta löytyy kyllä, mutta vanhempien ääntä ei olla saatu erityisesti kuuluviin.

Opinnäytetyössäni teen koulutusvideomateriaalin varhaiskasvatuksen työntekijöille, jotka ovat mukana hankkeessa sekä alan opiskelijoille. Videota varten haastattelen vanhempia

heidän kokemuksistaan, kun lapsi viedään päiväkotiin. Haastattelun tuloksia käytetään koulutusvideossa teorian tukena.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

2.1 Tausta ja toimeksiantaja

Opinnäytetyöni aiheena on vanhempien tukeminen, kohtaaminen ja yhteistyö, kun perheen ensimmäinen lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen. Opinnäytetyössäni tuotetaan koulutusvideo alan työntekijöille sekä opiskelijoille. Lisäksi saan videoon kuuluviin vanhempien kokemusta tilanteesta haastatteleamalla vanhempia, joiden ensimmäinen lapsi on aloittanut päiväkodissa. Käytän opinnäytetyössäni käsitteitä vanhemmuus ja vanhemmat. Vanhemmilla tarkoitan lapsen biologisia vanhempia tai muita huoltajia, jotka ovat lapsen elämässä.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Opetushallituksen rahoittama ja LAB-ammattikorkeakoulun hallinnoima Tää on se mun paikka -hanke 2019 – 2020. Hankkeessa kehitetään varhaiskasvatuksen henkilöstölle verkossa toteutettavaa tiimivalmennusmallia. Varhaiskasvatustiimien kehittämistyö kohdentuu kyseisen tiimin ja lapsiryhmän tarpeiden mukaan. Verkkovalmennusten tukena osallistujilla on käytössään kattava ja ajankohtaiseen tutkimukseen perustuva materiaalipaketti Moodle-alustalla tarpeiden mukaan hyödynnettäväksi. Opinnäytetyössäni tehtävä koulutusvideo tulee olemaan osa tätä valmennusta tukevaa tietoperustaa. Koulutusvideota voidaan käyttää myös tulevaisuudessa alan opiskelijoille.

2.2 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä päiväkodin työntekijöiden ymmärrystä vanhempien kohtaamisesta lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen. Uusi tieto ja erilaiset näkökulmat auttavat työntekijöitä tukemaan vanhempia ja kiintymyssuhteita ja tunnistamaan vanhempien tunteita. Työntekijöille tarjotaan myös konkreettisia keinoja, joilla voidaan helpottaa sekä vanhempia että heidän lapsiaan varhaiskasvatussuhteen alkuvaiheessa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tehdä koulutusvideo varhaiskasvatuksen työntekijöille. Video koostuu lähdemateriaalin ja haastattelujen kautta kerätyistä tiedoista. Koulutusvideo tarjoaa tietoa vanhempien tukemiseen lapsen varhaiskasvatussuhteen alussa.

3 VARHAISKASVATUSSUHTEEN ALOITTAMINEN

3.1 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, hoidon ja opetuksen muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikkaa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 2). Varhaiskasvatuksen eri toimintamuotoja ovat päiväkodissa järjestettävä päiväkotitoiminta, perhepäivähoidossa järjestettävä perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 1).

Varhaiskasvatuksen tavoitteina on muun muassa edistää jokaisen lapsen kasvua, kehitystä, hyvinvointia ja terveyttä, toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa sekä tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja tasa-arvon toteutumista. Lisäksi varmistaa lapsen turvallinen oppimisympäristö, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä kunnioittaa jokaisen kulttuurista ja uskonnollista taustaa, varmistaa lapsen osallisuutta, kehittää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen parhaaksi. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 3.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 34) painotetaan yhteistyön tärkeyttä varhaiskasvatuksessa. Vanhempien ja työntekijöiden yhteinen tavoite on edistää lapsen kehitystä, tervettä ja turvallista kasvua sekä oppimista. Tätä yhteistyötä edistävät huoltajien ja työntekijöiden luottamus, kunnioitus ja tasa-arvoinen vuorovaikutus. Varhaiskasvatuksen työntekijöiltä yhteistyö edellyttää aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä täytyy huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta on oleellista tehdä havaintoja ja keskustella lapsen päivästä. Kannustavat ja myönteiset viestit lapsen kehityksestä ovat tärkeitä.

Yhteistyö vanhempien kanssa voi olla joskus haastavaa, mutta se onnistuu parhaiten silloin, kun työntekijä löytää lapsen ja perheen voimavarat. Kunnioittava ja tasavertainen kohtaaminen onnistuu silloin, kun perheen ongelmien ohella huomataan myös positiivisia asioita. Vaikea elämäntilanne voi heikentää aikuisen kykyä toimia vanhempana, jolloin yhteistyö ei aina onnistu. Tällöin myönteisten asioiden näkeminen lisää perheessä toiveikkuutta ja uskoa tilanteen paranemiseen. (Eriksson & Arnkil 2017, 11.)

Myös Ahonen (2017, 244-247) painottaa tuomitsematonta suhtautumista lasten vanhempiin. Se on lähtökohta toimivalle yhteistyölle. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja

vanhempien toimiva kasvatusyhteistyö on tärkeää erityisesti silloin, kun lapsi kaipaa erityisen paljon tukea osakseen. Tällöin usein taustalla kuitenkin on kotiolo, jolloin yhteistyössä voi syntyä haasteita. Vanhempien motivaatio yhteistyöhön helposti katoaa, jos he tuntevat itsensä syyllistetyiksi lapsen tilanteesta. Yhteistyötä heikentää toistuva negatiivinen palaute lapsen käyttäytymisestä. Mikäli negatiivista palautetta on syytä antaa, täytyy työntekijöiden pohtia, mitä positiivista lapsesta voisi sanoa. Vanhemmille on tärkeää, että lapsen positiiviset piirteet ja ominaisuudet huomataan päivähoitossa. Positiivinen palaute voi lisätä hyvän yhteistyön sujumista oleellisesti.

Yhteistyöllä on huomattava merkitys erityisesti siirtymävaiheissa, kun lapsi aloittaa päiväkodin, vaihtaa päiväkotia tai aloittaa esikoulun. Yhteistyö alkaa yhteisellä keskustelulla ja varhaiskasvatussuunnitelman luomisella. Kun ilmapiiri on luottamuksellinen, voidaan ottaa esille vaikeampiakin aiheita, esimerkiksi jos henkilökunnalle herää huoli lapsen hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.)

Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen henkilökunnan sekä lapsensa kanssa. Tämä yhteistyö voi myös tukea vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Hyvä pohja yhteistyölle saavutetaan silloin, kun vanhemmille osoitetaan selkeästi, että heidän mielipiteensä on tärkeitä ja ne otetaan huomioon. Päivähoidon alussa on tärkeää painottaa, että vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeä arvo ja siihen halutaan panostaa. (Ahonen 2017, 246.)

Keskisen & Virjosen (2004, 62) tutkimuksen mukaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välisessä yhteistyössä esiintyy lapsen terveyden ja kehityksen seuranta, lapsen perushoidossa opastamista, vanhemman ja lapsen suhteen tukemista, kasvatuksellisissa kysymyksissä opastamista, vanhempien tukemista varhaiskasvatussuhteen alussa, keskusteluja perheen arkielämän sujuvuudesta sekä perhe-elämän ongelmien käsittelyä. Lapsen terveyteen ja kehityksen seurantaan liittyvistä asioista keskustellaan hoitajien kanssa usein tai ainakin joskus. Eniten vanhempien tukeminen näkyy varhaiskasvatussuhteen alkaessa.

Varhaiskasvatus kehittyy koko ajan, ja vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteistyö on jatkuvasti kehittämisteemana. Myös lapsi hyötyy hyvästä yhteistyöstä niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisestikin. Siinä on kuitenkin omat haasteensa, sillä kyse on paljolti myös hoitopaikkojen määrästä, työntekijöiden ammattiosaamisesta sekä vanhempien halukkuudesta ja mahdollisuuksista. (Kaukoluoto 2010, 4.)

Eeva Kaukoluoto (2010, 64) on väitöskirjassaan tehnyt tutkimuksia kasvatustieteistä, joita käydään yhteistyötä rakentaessa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan kasvatustieteelliset ovat tärkeitä lasten vanhemmille. Tutkimusten mukaan näillä keskusteluilla voidaan tukea vanhemmuutta merkittävästi. Erityisesti nuoret vanhemmat tai muuten erityisestä tukea tarvitsevat, esimerkiksi yksinhuoltajat, ovat kokeneet nämä keskustelut merkittäviksi. Alussa käydyt keskustelut ja sopimukset lisäävät sekä työntekijöiden ja vanhempien välistä vuorovaikutusta että huoltajien ja lapsen vuorovaikutusta.

Tutkimukset ovat siis osoittaneet, että olennainen osa hyvää yhteistyötä on yhteisymmärrys lapsen yksilöllisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä päivähoiton toimintamenetelmistä. Työntekijöiden tehtävä on säännöllisin väliajoin kertoa, missä ollaan menossa. Tällöin odotetaan myös vanhemmilta palautetta siitä, miten lapsi toimii kotona. (Kanninen & Sigfrids 2012, 136-137.)

3.2 Kasvatuskumppanuus

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteistyöstä voidaan käyttää myös käsitettä kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuuden perusajatus on varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheen välinen dialogi, joka perustuu kuunteluun, kunnioitukseen ja luottamukseen. Kasvatuskumppanuudessa on kyse suhteiden synnyttämisestä, tuottamisesta ja ylläpitämisestä. Tämän käsitteen yhteydessä työntekijöiltä vaaditaan kumppanuussuhteiden piirteiden ja ominaisuuksien tunnistamista ja oman ammattiroolinsa selkiyttämistä. (Kekkonen 2012, 8-21.)

Kasvatuskumppanuudessa työntekijöiden ja vanhempien roolit ja asema suhteessa lapseen on tasavertainen, mutta heidän tehtävänsä poikkeavat toisistaan. Varhaiskasvatuksen työntekijät luovat edellytykset kasvatuskumppanuudelle ja toteuttaa kumppanuutta osana lapsen varhaiskasvatusta ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Vanhemmilla taas säilyy lapsen kasvatustavoitteiden ja oikeus. Kasvatuskumppanuus toimii silloin, kun työntekijät jakavat vanhempien kanssa monipuolisia huomioita lapsesta päiväkodissa ja vanhemmat puolestaan lapsen kotona tapahtuvasta toiminnasta. (Kekkonen 2012, 42-43.)

Kasvatuskumppanuudessa on siis kyse myös sekä ammatillisuuden että ammatin kehittämisestä. Kumppanuuteen perustuva yhteistyö edellyttää, että työntekijät tuntevat ja ymmärtävät vanhempien kasvatuskäsityksiä. Kun työntekijät tietävät vanhempien käsitykset lapsen kasvatustavoitteista ja ihanteista, auttaa tämä oivaltamaan, miksi vanhempi toimii, tuntee ja ajattelee tietyllä tavalla. (Kekkonen 2012, 43.)

Myös Alasuutarilla (2010, 21-22, 133) on samoja ajatuksia kasvatuskumppanuudesta. Kasvatuskumppanuuden periaate korostaa vanhempien ja työntekijöiden tasavertaista suhdetta ja vanhempien oman lapsen tuntemusta. Kumppanuuden merkityksestä puhutaan erityisesti heikommassa asemassa olevista perheistä keskusteltaessa. Kasvatuskumppanuudessa on paljon kyse myös vanhempien neuvomisesta, miten tukea lapsen kehitystä kotona. Kasvatuskumppanuuden toimiessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden ymmärrys ja tieto lapsesta. Kasvatuskumppanuudessa kuitenkin korostetaan vanhemmuutta ja sitä pyritään tukemaan lisäämällä vanhemman ymmärrystä lapsen tarpeista ja kehitysvaiheista.

Kekkonen (2012, 8-9) väitöskirjassa kasvatuskumppanuus on jaettu neljään diskurssiin eli ajattelutapaan: ensimmäisessä, sosiaalisia suhteita koskevassa diskurssissa, varhaiskasvatuksen työntekijät eriyttävät ammatillisen kasvatuskumppanuussuhteen muista mahdollisesti samankaltaisista sosiaalisista suhteista, joita muodostuu vanhemman ja työntekijän välille. Toisessa, varhaiskasvatuksen kotikäyntidiskurssissa, kasvatuskumppanuutta rakentava varhaiskasvatuksen aloituskotikäynti ymmärretään osaksi varhaiskasvatuksen perustehtävä, joka taas tukee lapsen päiväkotiiin siirtymistä. Kolmannessa, varhaiskasvatuksen palveluneuvotteludiskurssissa, kasvatuskumppanuus ajatellaan dialogiseksi, perhettä osallistavaksi yhteistyöksi, jossa sekä vanhemmat että varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat lapsen varhaiskasvatustarpeista sekä perheen päivähoitoratkaisuista. Tässä ajattelutavassa otetaan kuitenkin etäisyyttä siihen, että työntekijät tietävät perheen puolesta, mikä lapselle on parasta tai vaihtoehtoisesti perhe tekee lapsen varhaiskasvatusta koskevat päätökset oman asiantuntemuksensa varassa. Viimeisessä ajattelutavassa, suhteita luovan kommunikaation diskurssissa, korostetaan lapsen, vanhempien ja työntekijän välisten yhteistyö- ja kiintymyssuhteiden rakentamisen suhteisiin kiinnittymisen ja suhteissa toimimisen merkityksenannot. Kaikissa näissä yllä mainituissa ajattelutavoissa on piirteitä, joita tarvitaan kasvatuskumppanuudessa. Lisäksi Kekkonen korostaa lasten, vanhempien ja työntekijöiden tasavertaisuutta edellytyksenä toimivalle kasvatuskumppanuudelle.

3.3 Yhteistyössä huomioitavia haasteita

Erityisesti varhaiskasvatussuhteen alussa on tärkeää tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Mikäli vanhemmat eivät ole halukkaita yhteistyöhön, tuo se haasteita myös varhaiskasvatukseen. Tähän yhteistyöhön haasteita kuitenkin tuo muun muassa ryhmien suuret koot ja työntekijöiden jaksaminen suurissa lapsiryhmissä. Työntekijöillä ei ole

myöskään aina tarpeeksi resursseja vanhemmuuden tukemiseen ja tarvittavaan yhteistyöhön. (Kaukoluoto 2010, 4.)

Koska vanhemmat ovat erilaisia, löytyy toisiin vanhempiin yhteys helpommin ja toisiin taas vaikeammin. Tähän tarvitaan työntekijältä kykyä kuunnella ja virittäytyä kuhunkin perheeseen. Tässä tilanteessa haastavinta onkin löytää aito dialogi kunkin eri perheen kanssa. Tämä vaatii ammatillisuudeltakin jatkuvaa kehitystä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.)

Yhteistyö vanhempien kanssa muuttuu, ja sen määrä ja haasteellisuus lisääntyvät. Tällöin myös työn ammattitaito ja asiantuntijuus tulee entistä haastavampaan tilanteeseen. Työntekijöiden ja vanhempien yhteistyö voi olla hyvinkin henkisesti kuormittavaa. Tutkimusten mukaan yhteistyö on haastavaa erityisesti uusille ja nuorille työntekijöille, joilla ei ole vielä niin paljon tietoa ja taitoja kuin kokeneemilla työntekijöillä. Tutkimustuloksien mukaan suurimmat teemat yhteistyön haasteellisuudessa ovat kuitenkin ajan puute ja vanhempien haluttomuus. (Kaukoluoto 2010, 67-68.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta yhteydenpito huoltajiin herättää vaikeita tunteita. Osa ongelmaa on vanhempien haastava suhtautuminen päivähoidon toimintaa kohtaan. Haastavuutta tuovat myös liian vaativat sekä välinpitämättömäksi koetut huoltajat, jotka saattavat joskus turhaan arvostella työntekijöiden toimintatapoja. Suuret kasvatukselliset erimielisyydet hiertävät helposti perheen ja työntekijöiden välejä. Perheen on joskus vaikea hyväksyä oman lapsensa erityistarpeita, ja jos koko aihepiiri torjutaan täysin, on siitä haastavaa keskustella avoimesti. Vaikeista asioista puhuminen tällaisille vanhemmille, jotka kieltävät lapsen ongelmat ja hylkäävät tarjotun tuen, tuovat lisähaastetta työntekijöille. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 47-52.)

Kun vanhempi ei vaikuta olevan kiinnostunut lapsensa kuulumisista ja tekemisistä viemis- ja hakutilanteissa tai puhuu näissä tilanteissa aina puhelimeen, on mahdotonta vaihtaa kuulumisia aikuisten kesken, eikä lapsikaan tunne olevansa odotettu. Tällaisten vanhempien kanssa yhteistyö ja erityisesti kasvatuskumppanuus ei toimi toivotulla tavalla. Jos perheen näkemys lapsen tarpeista on hyvin erilainen, eikä työntekijöiden kasvatusta arvosteta, on vaikeaa antaa tukea niin vanhemmalle kuin lapsellekaan. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 47-48.)

Huoltajien kanssa, jotka yrittävät ulkoistaa kasvatuksen vastuun kokonaan varhaiskasvatuksen työntekijöille, on haastavaa muodostaa kasvatuskumppanuutta, jonka periaatteena on kasvatusvastuun pysyminen huoltajilla. Jos huoltajat ajattelevat, että kasvatus

tapahtuu päiväkodissa eikä lapsen ongelmia tai ikäviä velvollisuuksia hoideta enää kotona, eivät he pysty välttämättä sitoutumaan työntekijöiden ehdotuksiin ja suosituksiin. Tilanne on epämiellyttävä työntekijöille, sillä kokonaisvastuu on varhaiskasvatussuunnitelmasta ja ammattilaisen tuesta huolimatta perheellä. Vanhempien kanssa on vaikeaa tällöin tehdä yhteistyötä, ja lapsen kannalta on huolestuttavaa ja surullista, jos huoltaja ei halua kantaa vastuuta. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 50-51.)

Yhtenä haasteena voidaan nähdä myös erilaiset perheet. Nykyisin, kun avioeroprocentit kasvavat, nähdään yhä enemmän ja enemmän yksihuoltajia, jolloin lapsi tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta. Maahanmuuttajaperheen kanssa työntekijä voi kohdata sekä kielellisiä että kulttuurisia ongelmia, kun esimerkiksi yhteisen kielen puute hankaloittaa yhteistyötä. Hankalien aiheiden ottaminen puheeksi, silloin kun vanhemman taustalla näkyy esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelmia, tuo lisää haastetta varhaiskasvatussuhteeseen. (Kaukoluoto 2010, 68.)

Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat suuressa roolissa lastensuojelutilanteissa. Nämä tilanteet voivat tuottaa epä mukavuutta ja haasteita työntekijöille, kun asiat täytyy ottaa puheeksi vanhempien kanssa. Vaikka työntekijät ovat lain mukaan velvoitettuja tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli epäillään lapsen joutuvan kaltoinkohdeksi, voi ilmoituksen tekeminen olla vaikeaa. Asiasta voi olla haasteellista kertoa ja työntekijästä voi tuntua pettävänsä vanhemmat. Vanhemmille pelätään kertoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, koska ei haluta mahdollista luottamuspulaa päivähoidon ja vanhempien välille. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 57.)

4 VANHEMPIEN TUKEMINEN

4.1 Vanhempien kohtaaminen ja tukeminen

Varhaiskasvatussuhteen aloitus on iso ja uusi asia koko perheelle. Muutokseen liittyy usein iloa ja innostusta, mutta myös vaikeita tunteita. Usein vanhempaa voi huolettaa, millaisia päiväkodin työntekijät ovat, sopeutuuko lapsi ja saako hän riittävästi huomiota. Hyvin järjestetty varhaiskasvatus tukee hyvää kehitystä vanhempien hoidon rinnalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2020.)

Tässä tilanteessa varhaiskasvatuksen työntekijöillä on tärkeä tehtävä antaa vanhemmille tietoa siirtymävaiheesta ja auttaa vanhempaa ymmärtämään hänen oman roolinsa merkitys ja hoitoon siirtymisen hyödyt lapsen kannalta. Heti alusta lähtien rakennettaessa suhdetta vanhempiin, kannattaa antaa aikaa kuulemiselle. Kiinnostuksen osoittaminen ja lapsen kehitystä koskevien kysymyksien kysyminen antaa vanhemmille hyvän kuvan varhaiskasvatuksen työntekijän ammatillisuudesta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133-134.)

Koska huoltajilla on omat muistonsa päivähoitosta ja erotilanteista, on päivähoiton aloittaminen usein hyvin tunnepitoinen tilanne myös vanhemmille. Heillä voi olla hyvin ristiriitaisia tunteita lapsen laittamisesta päivähoitoon. Tällaisia tunteita voi olla esimerkiksi syyllisyys, helpotus tai luopumisen tuska. Vanhempia kohdatessa voidaan käyttää apuna asioiden sanallistamista, jolloin vanhempien tunteita voidaan yhdessä sanoittaa ja jakaa. Vanhempia voidaan myös auttaa eläytymään lapsen asemaan pohtimalla yhdessä, millä päivähoiton aloitus tuntuu lapselle. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.)

Huoltajien kohtaaminen voi olla hankalaa erityisesti silloin, kun perhe on monikulttuurinen ja esimerkiksi muuttanut lähiaikoina Suomeen. Kasvatuskulttuureissa voi olla paljonkin eroja, jolloin syntyy väistämättä uusia näkökulmia sekä toisen kansalaisuuden vanhemmille että varhaiskasvatuksen työntekijöille toisen kulttuurin kasvatuseriaatteisiin. Jo tässä ensikohtaamisessa on hyvä ottaa vanhemmat huomioon yhteistyökumppaneina sekä kieliosaamista ja kulttuuritietoisuutta tarvitsevinä vanhempina. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 71.)

Maahanmuuttajataustaisilta vanhemmilta on hyvä selvittää heidän uskomuksiaan ja tapojaan. Näiden asioiden selvittämiseksi paras tapa on avoimuus ja uteliaisuus. On hyvä pohdita yhdessä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä, jolloin yhteistyökin sujuu paremmin. Kun työntekijä on kulttuuritietoinen perheen uskomuksista, tavoista ja arvoista, kokee perhekin tulevansa kohdatuksi ja kuulluksi. Kiinnostus vanhempien mielipiteeseen ja halu nähdä tilanne myös heidän kannaltaan tekee yhteistyöstä mielekäästä sekä perheelle että

varhaiskasvatuksen työntekijöille. Työntekijät eivät voi eikä heidän tarvitse kuitenkaan tuntea kaikkia kulttuureja. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 86-92.)

Lain mukaan varhaiskasvatuksen työntekijän tulee toimia yhdessä sekä lapsen että lapsen vanhemman kanssa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehittymisen parhaaksi. Työntekijällä on velvollisuus tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 3.) Erityisesti perheen ensimmäisen lapsen saaminen nostattaa paljon epävarmuuden tunteita, ja tapahtuma mullistaa koko elämän. Vanhemmissa herää usein huolta, epävarmuutta ja kysymyksiä vauvaan tutustuminen, perhe-elämän aloittaminen ja uuteen elämänvaiheeseen siirtyminen. (Viinikka 2014, 126.)

Vanhemmuuden tukemista voi olla esimerkiksi vanhempien ja perheiden auttaminen, keskustelu, ohjaaminen, kuunteleminen ja kannustus. Kaikki vanhemmat eivät tietenkään tarvitse erityistä tukemista, mutta tämä tarve usein ilmenee lapsen ja vanhemman turvallisen kontaktin puuttumisena sekä lapsen levottomuutena. Vanhemmuuden tukemista pidetään entistä enemmän tärkeämpänä, mutta siinäkin on omat haasteensa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tarjoamien tukimuotojen, kuten keskusteluiden, kasvatuksellisen tuen ja rohkaisujen, tulee olla yksilöllisiä ja perhekohtaisia ja antaa mahdollisuus vertaistukeen. Vaikeiden asioiden esille tuominen voi olla hyvinkin haastavaa, erityisesti jos kyseessä on vanhempien henkilökohtaiset ongelmat, kuten ongelmat vanhempien parisuhteessa tai päihteiden käytössä. Vaikka vaikean asian ottaminen puheeksi onnistuisikin, voi ongelmatilanteen käsittely ja ongelmien rakentava ratkaisukin olla haastavaa. (Keskinen & Virjonen 2004, 60-61.)

Keskinen & Virjonen (2004, 83) painottavat, että vanhempien tukemisessa on tärkeää vahvistaa positiivisia asioita ja korostaa perheen myönteisiä voimavaroja. Leskisenoja (2019, 140) taas kannustaa erilaisiin tapoihin antaa lapsesta myönteistä palautetta. Helpon positiivista palautetta voi antaa päivittäisissä kohtaamisissa vanhempien kanssa, mutta palautetta voi antaa vaikkapa kirjoittamalla pieniä positiivisia viestejä lapsen lokeroon tai kirjeitä lapsen kotiin. Joskus tukemisen yhteydessä työntekijöiden täytyy tehdä yhteistyötä myös muiden perheiden ja lasten hyvinvoinnista vastaavien tahojen kanssa, esimerkiksi neuvolan tai lastensuojelun (Keskinen & Virjonen 2004, 83).

4.2 Tukeminen ero- ja jälleennäkemistilanteissa

Päiväkodin aloitus on lapselle ja vanhemmalle aina erokokemus, joka täytyy ottaa huomioon sekä kotona että päiväkodissa. Aluksi päivähoitopaikkaan kannattaa tutustua rauhassa niin, että vanhemmat ovat koko ajan mukana. Vanhempi ei saisi myöskään kadota

näkyvistä tai lähteä sanomatta mitään, vaan lasta täytyy aina valmistella kertomalla tulevasta. (Sinkkonen 2018, 72.) Erotilanteet ovat stressaavia niin lapselle kuin vanhemmillekin. Erityisesti päivähoidon alussa vanhemman kannattaa varata erotilanteeseen tarpeeksi aikaa. Työntekijän tehtävänä on pitää tunnelma mahdollisimman rauhallisena ja ottaa ensin lapsi, sitten vanhemmat vastaan. Vanhemmille on tärkeää kuvata, että lapsi ei jää missään vaiheessa erotilanteessa yksin, sillä tämä ei ole kaikille itsestään selvää. Kun alku on hyvä, se säätelee sekä lapsen, vanhempien että työntekijöidenkin jaksamista. (Kanninen & Sigfrids 2012, 147.)

Ero- ja jälleennäkemistilanteet ovat merkityksellisiä myös vanhempien ja lapsen välisen kiintymyssuhteessa. Ero on lapselle vaikea paikka, mutta vaikeaa se voi olla vanhemmallekin. Vanhempi saattaa loukkaantua, jos lapsi esimerkiksi reagoi eroon välinpitämättömästi tai torjuu huoltajan. Näissä tilanteissa varhaiskasvatuksen työntekijän tehtävänä on tukea lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Erotilanteissa lasta ja vanhempaa voi auttaa ottamalla lapsen syliin, vilkuttaessa vanhemmalle yhdessä lapsen kanssa ja kertomalla lapselle, että hänet tullaan myöhemmin hakemaan kotiin. Vanhempi saattaa taas tarvita apua tunteista puhumisessa. Näissä erotilanteissa vanhempi voi olla myös hämmentynyt ja epävarma siitä, miten pitäisi toimia. Varsinkin, jos lapsi on kovin itkuinen ja takertuva, voi vanhempi kokea syyllisyyden tunteita. Työntekijän on tällöin hyvä puhua tilanteesta ja selittää lapsen tunteita vanhemmalle. (Sinkkonen & Kalland 2011, 162-163.)

Erityisesti varhaiskasvatussuhteen alussa voi olla tarpeellista pyytää vanhemmilta antamaan lapsen tueksi oman nallen tai rätin sekä vanhemman esineen, esimerkiksi tutulta tuoksuvan huivin tai valokuvan vanhemmista. Tämä esine merkitsee lapsen ja vanhemman välistä yhteyttä, ja auttaa lasta kestämään eroa. Toinen hyvä keino ikävän iskiessä on vanhemman puhelinnumero, johon voi soittaa. (Sinkkonen & Kalland 2011, 162.)

Myös jälleennäkemistilanteeseen liittyy paljon vahvoja tunteita. Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee aikuisen tukea sekä läsnäoloa. Jotta pieni lapsi selviäisi päiväkotipäivästä, tarvitsee hän jatkuvaa aikuisen läsnäoloa ja myös vanhemman läsnäoloa silloin, kun häntä tullaan hakemaan. (Mikkola & Nivalainen 2009, 21.) Tilanne saattaa myös herättää lapsessa samanaikaisesti sekä iloa että kiukkua, jolloin lapsi voi itkeä tai kiukutella. Päiväkodin jälkeen lapsi tarvitsee vanhemmaltaan jakamatonta huomiota. Onnistuneelle kohtaamiselle on hyvä luoda selkeät puitteet ja opastaa vanhempia esimerkiksi pitämään puhelimensa poissa silloin, kun lasta haetaan. Tällöin syli on vapaana lapselle. (Sinkkonen & Kalland 2011, 164.)

4.3 Mentalisaatio

Mentalisaatio on kyky pohtia omia ja toisten ihmisten mielen sisältöjä, merkityksiä ja yhteyksiä. Kyvyn avulla voidaan ajatella sitä, mitä tuntee ja ajattelee, pohtia ja kyseenalais-taa omia ajatuksia, pyrkiä ymmärtämään toisten tunteita, ajatuksia ja tarpeita sekä antaa arvoa toisten ihmisten ajatuksille ja tunteille. (Laitinen & Ollikainen 2017, 131.) Mentali-saatiokyky kehittyy vauvasta aikuiseksi saakka. Vauvan mieli kehittyy vain häntä hoitavien aikuisten mentalisaatiokyvyn varassa. (Viinikka 2014, 39.)

Mentalisaatio tarkoittaa myös kykyä ennakoida omia ja toisten ihmisten reaktioita eri tilan-teissa ja säätelemään omia tunnetilojaan. Mentalisointi on kykyä tunnistaa, miten oman mielen toiminta sekä oma käyttäytyminen vaikuttavat toiseen. Kun ymmärtää tämän, ihmi-nen pystyy olemaan enemmän vastuullinen sanomisissaan ja käyttäytymisessään. Menta-lisaatiokyky alkaa kehittymään jo varhaisessa vuorovaikutussuhteessa ja se kehittyy suh-teessa toiseen tai toisten kanssa. Kun ymmärtää toista ihmistä sillä tavalla, miten hän ym-märtää itseään, parantaa se keskinäistä vuorovaikutusta. (Laitinen & Ollikainen 2017, 10-15.)

Mentalisaatiokyky on yksilöllistä ja se vaihtelee eri tilanteissa. Kyky heikkenee silloin, kun ihminen on esimerkiksi väsynyt, suuttunut tai ärtynyt. Jos ihmisellä on puutteita mentali-saatiokyvyssä, johtaa se taipumukseen tulkita väärin omia ja muiden mielen liikkeitä. Tämä taas johtaa ongelmiin ihmisen sosiaalisessa elämässä ja ihmissuhteissa. On to-dettu, että puutteellinen mentalisaatiokyky on yhteydessä erilaisiin mielenterveys- ja per-soonallisuushäiriöihin. (Viinikka 2014, 34.)

Mentalisaatiokyvyllä on osansa myös vanhemmuudessa. Tässä tapauksessa se viittaa ky-kyyn pohtia lapsen kokemuksia, tarpeita, tunteita ja ajatuksia erilaisissa tilanteissa ja mi-ten ne ovat yhteydessä omiin kokemuksiin. Vanhempien on tärkeää ymmärtää, että lapsi on erillinen itsestä, mutta kuitenkin yhteydessä itseensä. (Laitinen & Ollikainen 2017, 132-146.) Jos vanhemmuudessa on mentalisaatiokyvyn puutetta, se voi johtaa esimerkiksi lap-sen käyttäytymisen väärintulkintaan tai keskittymiseen käyttäytymiseen päällepäin eikä sii-hen, mitä käyttäytymisen taustalla voisi olla. Väärä tulkinta taas johtaa siihen, että oikeita tarpeita ei huomioida ja tämä vaikuttaa kielteisesti vanhemman käsitykseen lapsesta ja omasta itsestään vanhempana. (Viinikka 2014, 35.) Varhaisessa vanhemmuudessa men-talisaatiokykyyn liittyy vanhempien pohtiminen siitä, mitä vauvan käyttäytymisessä on ta-kana, mitä vauva tarvitsee ja mitä vauva tuntee. Myös työntekijä voi auttaa vanhempia tai muita huoltajia vahvistamaan mentalisaatiokykyä. Tällöin myös työntekijöillä on tehtävänä ylläpitää omaa kykyään mentalisaatioon. (Laitinen & Ollikainen 2017, 132-146.)

Mentalisaatiota voi harjoitella pohtimalla omaa ja muiden ajatusmaailmoja ilman toimintaa tai puhetta (Viinikka 2014, 30).

Vanhemman mentalisaatiokyky on heikko, kun hänen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa on pulmia ja vanhempi saattaa olla kyvytön tai haluton jakamaan lapsen tunteita ja kokemuksia. Tällöin työntekijällä on mahdollisuus vahvistaa kykyä. Työntekijä voi kysyä tarkkoja kysymyksiä vuorovaikutushetkiin liittyen ja näin ollen autetaan vanhempien kykyä pitää lapsen mieli mielessä. Vanhempien kanssa on hyvä keskustella lapsen tunteista ja tarpeista, mutta voidaan myös pohtia lapsen pyrkimyksiä ja ajattelua. (Viinikka 2014, 36-37.) Jotta työntekijä voi auttaa vanhempia mentalisaatiokyvyn tukemisessa, täytyy hänen tietää, mikä on lapsen kehitys ja ymmärrys ihmissuhteista. Sen takia on tärkeää ottaa kontaktia suoraan lapseen ja tukea myös hänen mentalisaatiokyvyn kehitystä. Työntekijän kannattaa pohtia yhdessä vanhemman kanssa vauvan näkökulmaa ja tämän lisäksi työntekijä voi rohkaista vanhempia kokeilemaan erilaisia ryhmiä. Ne vanhemmat, joilla on suuria vaikeuksia ymmärtää lapsensa tarpeita, täytyy ohjata saamaan tukea sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin kannattaa pohtia erityisesti silloin, kun vanhempi ei osaa juurikaan nimetä lapsen tunteita ja puhuu omista tarpeistaan kuin ne olisivat myös lapsen tarpeita tai jos vanhemmassa näkyy herkkyyden puutetta, tunnekyllyyttä tai muuten vauvan tarpeisiin sopimatonta toimintaa. (Viinikka 2014, 51-66.)

Mentalisaatiolla ja reflektiivisellä työotteella on suuri merkitys vanhempien ja lasten kohtaamisessa. Reflektiivisellä työotteella tarkoitetaan oman mielen ja ajatusten tietoista pohdintaa ja se auttaa työntekijöitä pohtimaan aiempaa syvemmin toisen ihmisen kokemusta erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Tämän työotteen avulla työntekijät pystyvät myös paremmin tunnistamaan tekijöitä, jotka edistävät tai estävät luottamuksellisen asiakassuhteen syntymistä. (Viinikka 2014, 6-7.) Reflektiivinen työote perustuu ensisijaisesti kohtaamiseen, ihmisen kunnioittamiseen sekä läsnäoloon ja tavoitteena on edistää vanhemman tai lapsen hyvinvointia. Käyttäessään tätä työotetta, työntekijä voi vahvistaa vanhemman mentalisaatiokykyä, joka taas auttaa vanhempaa ymmärtämään, että lapsella on omat ajatuksensa ja kokemuksensa. Työntekijän täytyy tässä kohtaa tiedostaa, että hänen kohtaamalla vanhemmalla tai lapsella on omat ajatuksensa ja näkemyksensä. Lisäksi reflektiiviseen työotteeseen liittyy myös ymmärrys siitä, että työntekijän omat elämäkokemukset voivat vaikuttaa perheiden kohtaamiseen. (Viinikka 2014, 68-70.)

4.4 Kiintymyssuhteet

Kiintymyssuhteen alussa lapsi kiintyy lähimpään saatavilla olevaan aikuiseen useimmiten vanhempiinsa. Suhteen kehittyminen tapahtuu vuorovaikutustilanteissa, kuten

leikkihetkissä, vaipanvaihdossa ja syöttämisessä. Vauva viestittää tuntemuksiaan itkemällä ja myöhemmin myös hymyilemällä ja jokeltelulla. Lapsi odottaa saavansa aikuiselta turvaa itkuun ja hätään. Näistä tapahtumaketjuista syntyy kiintymyssuhde, joka luokitellaan erilaisiin kiintymyssuhteisiin. Toivottua kiintymyssuhdetta ei saavuteta, mikäli vanhempi ei pysty tai osaa vastata vauvan tarpeisiin oikeaan aikaan. Tällaisessa tilanteessa esteenä saattaa olla esimerkiksi synnytyksen jälkeinen masennus, päihteiden käyttö tai muu vakava mielenterveysongelma. (Sinkkonen 2018, 39-40.)

Pieni lapsi kokee olonsa ympäristöstä tulkitsemien viestien avulla joko turvalliseksi tai turvattomaksi. Kiintymyssuhde kuvaa säätelyjärjestelmää, joka saa lapsen hakeutumaan hänelle tärkeän ihmisen lähelle. Lapsi kokee olonsa turvalliseksi silloin, kun hän kokee, että vanhempi suhtautuu häneen rakastavasti ja herkästi. Tällöin muodostuu kiintymyssuhde, joka johtaa lapsen luontaiseen tapaan tutkia ympäristöään ja ilmaisemaan erilaisia tunteita. (Viinikka 2014, 18.)

Kiintymysteorian mukaan pienten lasten aivoissa on kaksi toimintavaihdetta: ulospäin viritäytynyt tutkiminen eli lähestyminen ja hätävaihe, jolloin lapsi tuntee itsensä uhatuksi. Kun lapsi tuntee olonsa turvallisesti, hän pystyy suuntaamaan huomionsa itsestä ulospäin. Tällöin lapsi on utelias, leikkii ja tutkii ympäristöään. Kun taas lapsi tuntee olonsa turvattomaksi, syntyy pako- tai taistelureaktio tai jähmettyminen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 28-29.)

Lievemmissä muodoissa reaktio näyttäytyy esimerkiksi lapsen itkemisellä, vanhempaan takertumalla tai hakeutumalla hoitajan syyliin. Voimakkaammat reaktiot puolestaan voi ilmetä lapsen hätääntyessä erotilanteissa, jolloin lapsi rimpuilee, lyö, kirkuu tai pyrkii pakenoon. Mikäli lapsen reaktio on jähmettyminen, hän antaa periksi ja luovuttaa. Jähmettyminen saattaa vaikuttaa rauhallisuudelta, mutta lapsi saattaa olla ylivoimaisen pelon ja ahdistuksen vallassa. Mikäli lapsi on tällaisessa hätätilassa, tarvitsee lapsi turvallisen aikuisen tukea, jotta tilanteesta ei synny traumaattista kokemusta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 28-29.)

Kiintymysluokittelu

Turvallisessa kiintymyssuhteessa huoltaja kykenee vastaanottamaan lapsen kaoottista hätää ja tunneilmaisua. Kun vanhempi pystyy näissä tilanteissa olemaan lempeä ja rauhallinen, lapsi kokee tulevansa ymmärretyksi. Turvallinen kiintymyssuhteen on todettu olevan yhteydessä muun muassa leikkimiskykyyn, muistitoimintoihin, kykyyn sopeutua stressiin, kykyyn tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteita sekä kykyyn eläytyä muiden mieleen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.) Turvallinen kiintymyssuhde on liitoksissa myös

mentalisaatiokykyyn. Kun vanhempi on tarpeeksi läsnä ja kiinnostunut lapsestaan ja hänen maailmastaan, mentalisaatiokehitys tapahtuu luonnostaan ja huomaamatta. (Viinikka 2014, 33).

Turvaton kiintymyssuhde jaetaan kolmeen eri luokkaan: välttelevään, ristiriitaiseen ja organisoimattomaan kiintymyssuhteeseen. Turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsi joutuu yksin kamppailemaan vahvojen tunteiden ja tarpeiden kanssa, joita hän ei kuitenkaan pysty yksin säätelemään. Tämän taustalla ovat vanhempi, joka ei ole läsnä lapsen tarpeille ja vuorovaikutus tapahtuu enemmän vanhemman ehdoilla. Vanhempi ei ymmärrä, milloin lapsen tarpeisiin pitäisi vastata, koska hän ei kykene tai halua arvioida lapsen käytöstä. (Viinikka 2014, 18-20.) Turvattomaan kiintymyssuhteeseen voidaan liittää vanhemman puutteellinen mentalisaatiokyky, koska hän jättää vauvan toiveet ja tunteet huomiomatta tai ymmärtää ne väärin (Viinikka 2014, 65).

Kun kiintymyssuhde on välttelevää, lapsi oppii välttelemään ei-toivottujen tunteiden ilmaisua. Tällöin lapsi saattaa olla ulkoapäin katsottuna reipas, mutta sisältä olo on turvaton. Näillä lapsilla on suuri riski jäädä etäisiksi omista tuntemuksistaan. (Kanninen & Sigfrids 2012, 33.) Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi oppii, että omien tunteiden ja tarpeiden ilmaisu vaarantaa läheisyyden eikä vanhempi kestä lapsen tarvitsevuutta. Lapsi tukahduttaa voimakkaita tunteita, koska vanhempi tulkitsee viestin väärin tai ei vain kestä niitä. Tällainen kiintymyssuhde voi myöhemmin aikuisuudessa esiintyä erittäin pidättäytyväisenä ja etäisenä tapana suhtautua toisiin ihmisiin ja tarvitsevuus herättää häpeää. (Viinikka 2014, 19.)

Kun vanhemmat kasvattavat lastaan epäjohdonmukaisesti, eli vuorotellen vastaa ja jättää vastaamatta lapsen tunneilmaisuuksiin, syntyy turvaton-ristiriitainen kiintymyssuhde. Tässä kiintymyssuhteessa lapsi oppii, ettei voi uskoa tunnesäätelyn luotettavuuteen. Tällöin lapsi oppii liioittelemaan tunneilmaisuaan, joka taas saattaa haitata lapsen itsenäistymistä. Kun lapsi on ristiriitaisesti kiintynyt, ei hän rauhoitu leikkiin tai ympäristön tutkimiseen. Tämä voi näkyä puutteellisina näkemyksinä omasta itsestään ja esimerkiksi oppimisvaikeuksina. (Kanninen & Sigfrids 2012, 34.)

Organisoimattomassa kiintymyssuhteessa käyttäytyminen on tuskaista, ennakoimatonta sekä ristiriitaista. Lapsi ei välttämättä kykene hakemaan turvaa hoitajalta ja saattaa esimerkiksi jähmettyä. Tällaisella kiintymyssuhteella on tutkimuksien mukaan eniten yhteyksiä myöhemmän elämän psyykkisen kehityksen häiriöihin. (Viinikka 2014, 19.)

Varhainen kiintymyssuhde ei selitä kaikkia ihmisen kehitykseen kuuluvia tapahtumia, mutta niiden on nähty vaikuttavan myöhempisiin ongelmiin. Varhaisella turvattomuudella on huomattu olevan yhteys riippuvuusongelmiin ja lapsuuden ristiriitaisella kiintymyssuhteella myöhempisiin ahdistusoireisiin. Välttelevällä kiintymyssuhteella on todettu olevan yhteydessä käytösongelmiin, ja organisoimaton suhde mahdollisesti dissosiaatioon. (Sinkkonen 2018, 62.)

5 KOULUTUSVIDEON TUOTTAMINEN

5.1 Oppiminen

Oppiminen on oleellinen osa elämää ja se näkyy läpi elämän. Opimme lapsena, kun leikimme, aikuisena, kun teemme työtä, koulussa, harrastuksissa, kokemuksien kautta ja niin edelleen. Oppimisen ja kehittymisen kautta voi saada elämään uutta sisältöä ja laajentaa omia näkemyksiään. Oppimista voidaan ajatella henkisen pääoman kartuttamisena ja taitona, joka auttaa sopeutumaan uusiin tilanteisiin ja muuttuvaan maailmaan. Oppimisessa täytyy muistaa, että oppiminen on oppijan omalla vastuulla, sillä ihminen voi oppia vain sen, minkä hän ymmärtää ja aktiivisesti ajattelee. (Kokkinen, Rantanen-Väntsi & Tuomola 2008, 6-13.) Oppimista tapahtuu jatkuvasti eri tilanteissa. Oppimista tapahtuu esimerkiksi oppijan olemalla mukana jossakin toiminnassa, tarkkailee muita ihmisiä tai kun oppija tekee itse. Oppiminen on kehitysprosessi, joka vaatii harjoittelua, sosiaalista toimintaa, reflektointia, palautteen saamista ja epäonnistumista. (Salakari 2009, 153.)

Oppimiseen liittyy olennaisesti myös oppimisympäristö, joka on käsitteenä laaja ja kattaa sekä fyysisen ympäristön että median ja tietotekniikan. Sekä oppijan että opettajan on hyvä muistaa kiinnittää huomioita oppimisympäristöön ja pohtia, millainen ympäristö vie opetuksen ja oppimisen tavoitteita kohti. (Granö, Hiltunen & Jokela 2018, 6-7.) Oppiminen prosessina muuttuu, kun maailma muuttuu. Toimintaympäristöjen muuttumisen myötä myös oppiminen muuttuu ja se, missä olosuhteissa opimme ja mitä opimme vaikuttaa koko oppimisprosessiin. Nykyinen oppimisteknologia sekä Internet tekevät oppimisesta helpompaa ja ajasta ja paikasta riippumattomampaa. (Salakari 2009, 19-20.)

Oppiminen voi olla sisällöltään hyvinkin erityyppistä ja tarkkaa määrittelyä oppimisen käsitteelle on vaikeaa löytää. Oppimisesta on tehty paljon tutkimuksia, kuten erilaisista oppimisteorioista, joita on vuosien saatossa tunnistettu lisää. Tärkeä osa oppimista on kuitenkin erilaiset oppimistyylit, jotka on hyvä ottaa huomioon koulutusvideota tehdessä. Yksilö voi hahmottaa ja oppia uusia asioita käyttäen eri aisteja. Oppimisen yhteydessä puhutaan auditiivisesta, kinesteettisestä ja visuaalisesta oppimistyylistä. Auditiivinen oppija oppii parhaiten kuuntelemalla ja keskustelemalla. Häntä voi opetustilanteessa helposti häiritä ulkopuoliset äänet. Kinesteettinen oppija tekee mieluiten itse ja tarvitsee tekemistä ajatellakseen selkeästi. Tällaiselle oppijalle oppimisympäristö ja ilmapiiri ovat tärkeitä oppimisen kannalta. Visuaalinen oppija oppii parhaiten näköaistinsa avulla ja painaa asiat mieleensä kuvien avulla. Mielikuvat ja värit ovat tärkeitä oppimisen kannalta, mutta sanallisia ohjeita hänen on vaikea muistaa. (Pirnes 2018, 3-7.) Koulutusvideossa voidaan ottaa huomioon erilaiset oppimistyylit, kun mietitään videon sisältöä. Videossa käytetty ääni ja puhe, kuvat

ja esimerkiksi pohdintakysymykset, joista voidaan keskustella pienryhmissä antavat paljon enemmän tilaa erilaisille oppijoille kuin esimerkiksi kirjoitettu opasvihkonen.

5.2 Kokemusoppiminen

Kokemusoppimisessa korostuvat kokemukset. Näihin sisältyvät tunteet, mielikuvat ja elämykset. Lähtökohtana kokemusoppimisessa on Piaget'n kehityspsykologinen malli, jonka mukaan kokemus on oppimisen perusta sekä Dewey'n tekemällä oppiminen. Tämän mukaan ihminen oppii koko ajan tekemällä. Tästä saadun kokemuksen lisäksi tärkeää on reflektointi ja pohtiminen. (Seppälä 2001, 23.) Tähän kokemusoppimiseen liittyy olennaisesti tekemällä oppimiseen, joka on myös yksi perinteinen tapa oppia. Tietotekniikka ja tekemällä oppiminen kulkevat käsi kädessä, sillä oppiminen erilaisissa teknologiaympäristöissä perustuu tekemiseen. (Salakari 2009, 20.)

Kokemusoppimisessa tarkastellaan erilaisia kokemuksia ja niiden arvoja. Voidaan ajatella, että osa kokemuksista opettaa ja osa ei. Tällainen ei-opettava kokemus estää tulevaisuuden kokemusten kasvua tai sillä on vääristävä vaikutus. Ei-opettava kokemus saattaa vähentää vastuuntuntoa tai herkkyyttä tai lisätä piittaamattomuutta. (Salakari 2009, 161; Dewey 1938, 12-15.) Kokemusoppimisen perustan muodostavat jatkuvuus ja vuorovaikutus. Jatkuvuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisen kokemuksen tulisi valmistaa oppijaa hyödyntämään tulevia kokemuksia ja niiden syvyyttä ja laatua. Kokemuksen kehittyminen tapahtuu taas vuorovaikutuksessa ja siksi koulutus on pohjimmiltaan sosiaalinen prosessi. (Salakari 2009, 162; Dewey 1938, 43-65.)

5.3 Koulutusvideo

Koulutusvideon tavoitteena on välittää tietoa katsojille. Se onkin hyvin perinteinen tapa käytettäessä mediaa opetuksessa. Videota kuvatessa oppijoina eivät ole pelkästään katsojat, vaan myös tekijä itse, sillä videota tehdessä täytyy pohtia tuotosta myös katsojan kannalta. Koulutusta tehdessä on hyvä miettiä, välittääkö video tietoa, onko se riittävän selkeä ja millä tavalla se vaikuttaa katsojiin. (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 32.)

Videon hyviä puolia on se, että opetus ja oppiminen on tällöin ajasta ja paikasta riippumaton ja se sopii oikein hyvin itseopiskelumateriaaliksi. Videon sisällön voi katsoa aina uudestaan ja palauttaa mieleen siitä oppimat asiat. (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 122.) Erilaiset teknologiset ratkaisut mahdollistavat myös yksilöllisten tarpeiden palvelemisen ja se esimerkiksi helpottaa erilaisten oppijoiden oppimista (Pirnes 2018, 8).

Pelkkä videon katsominen ja tuottaminen ei automaattisesti johda kuitenkaan syvälliseen oppimiseen, mutta se auttaa oppimiseen silloin, kun sitä tuetaan ja ympäröidään

tehtävänäannoilla (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 10). Tutkimusten mukaan teknologiaratkaisujen avulla on mahdollista saavuttaa yhtä hyviä tuloksia kuin kontaktiopetuksella (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 122).

Videoiden käyttämisen opetuksessa tai koulutuksessa ei tarvitse aina sisältää pelkästään sen katselua. Videoon voi sisällyttää esimerkiksi pohdintakysymyksiä tai siitä voidaan keskustella ja kommentoida katsomisen jälkeen. Videon tuottaminen on prosessi, josta tekijäkin oppii paremmin kuvattua ilmiötä, media- ja monilukutaitoja sekä yhteistyötaitoja, mikäli tekijöitä on useampia. (Granö, Hiltunen & Jokela 2018, 20-22.)

Heli Oksasen (2019) mukaan koulutusvideon hyviä puolia on sen kiinnostavuus ja monipuolisuus. Videolla on hyvä tukea teoriaa ja havainnollistaa käytännössä olevia asioita. Koulutusvideota tehdessä on hyvä kiinnittää huomiota visuaalisuuteen, selkokielisyyteen, tekstitykseen, ääniselitteisiin sekä ympäristöön, jossa video kuvataan. Ylimääräisiä ärsykeitä ei kannata olla, vaan jokin neutraali tausta riittää. Hyvä koulutusvideo on mahdollisimman konkreettinen, jossa näkyy selkeästi videon teema. Toimiva video on lyhyt, enintään viisi minuuttia kestävä, sekä hyvin leikattu ja äänitetty. Ylimääräiset äänet on hyvä leikata pois.

Koulutusvideolle on vaikea antaa tarkkoja määritteitä, miten se kuuluisi tehdä. Videon teon voi kuitenkin jaotella kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisenä on idea tai visio, josta voidaan videota lähteä kehittämään. Toisessa vaiheessa tehdään käsikirjoitus, jossa kokonaisuus rakentuu yksityiskohdista. Viimeinen vaihe on kuvausvaihe, jossa yksittäisten otosten jälkeen syntyy kokonaisuus. (Pirnes 2018, 25-26.) Myös Oksanen (2019) suosittelee koulutusvideon suunnittelua etukäteen sekä käsikirjoituksen tekemistä.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitellaan useimmiten käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai toiminnan järjestämistä. Opinnäytetyön tuotos voi olla esimerkiksi perehdyttämisopas, turvallisuusohjeistus tai johonkin muuhun suunnattu ohje. Toteutus-tapa voi olla esimerkiksi kansio, vihko, opas tai portfolio. Tärkeintä on, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka 2003, 9.) Tässä opinnäytetyössä tuotos on koulutusvideo, jonka avulla halutaan lisätä varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä alan opiskelijoiden ymmärtämistä, kuinka vanhempia kohdataan ja tuetaan lapsen päivähoidon alkaessa. Video on nykyaikainen ja mielenkiintoinen oppimistapa ja sen voi katsoa aina uudelleen.

Sekä tutkimuksellinen että toiminnallinen opinnäytetyö sisältää tietoperustan, erilaisia toimijoita ja menetelmiä sekä tuloksen tai tuotoksen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää pohtia, mitä työllä tavoitellaan, mikä on tuotos ja millä tavalla se jää elämään. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehdään myös yhteistyötä toimitsijoiden kanssa. Työssä tutkimustietoa voidaan kerätä tuotoksen ideointi-, kehittämis- tai arviointivaiheessa. Toiminnan tai tuotoksen vaiheet täytyy kuvata niin selkeästi, että lukija pystyy seurata tekstin avulla toiminnan etenemistä. Tällöin aineiston käsittely- ja analyysimenetelmät on kuvattava selkeästi opinnäytetyön raportissa. (Lab 2019, 5-11.)

6.2 Tiedonhankinta

Tiedonhakua varten käytin erityisesti finna.fi -sivustoa, Google Scholaria sekä alan kirjallisuutta. Hakusanoina käytin kasvatuskumppanuus, vanhemmuuden tukeminen, mentalisaatio, vanhempien kohtaaminen, vanhemmuus, kiintymyssuhteet, vanhempien ja päivähoidon yhteistyö sekä koulutusvideo. Vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä, mentalisaatiosta ja kiintymyssuhteista löytyi tietoa, mutta vanhempien näkökulmaa asioihin ei kirjallisuudesta juurikaan löytynyt. Opinnäytetyöni teemoja on käsitelty kirjallisuudessa lähinnä työntekijöiden näkökulmasta. Koulutusvideon teosta oli myös varsin vähän tietoa. Jotta saan opinnäytetyöhöni myös vanhemman näkökulmaa, haastattelen paria vanhempaa heidän kokemuksistaan.

6.3 Haastattelu ja analysointi

Haastattelun tarkoituksena on kerätä kokemukseräistä tietoa ja vanhempien mielipiteitä, mikä päiväkodin aloittamisessa toimii ja mitä voitaisiin vielä kehittää. Tiedon on tarkoitus

tukea teoriasta saatavaa tietoa. Haastattelun avulla voidaan toistaa kysymys toisella tavalla, esittää lisäkysymyksiä, oikaista väärinkäsityksiä ja käydä samalla keskustelua haastateltavan kanssa. Lisäksi haastattelun kautta saadaan mahdollisesti monipuolisempi vastaus kuin avoimella postikyselyllä. Haastattelu jaetaan lomake-, teema- ja syvähaastatteluihin. Lomakekyselyjen vastaukset voivat jäädä suppeiksi, koska tarkoitus on kysyä avoimia kysymyksiä, sen vuoksi tähän opinnäytetyöhön sopii paremmin teema- tai syvähaastattelu. Teemahaastatteluissa edetään valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten kautta, mutta siinäkään ei voi kysellä mitä vain, koska siinä pyritään löytämään vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun mukaisesti. Syvähaastattelussa puolestaan käytetään vain avoimia kysymyksiä ja määritellään vain ilmiö, jota haastattelussa käsitellään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73-75.)

Teemahaastattelu on mahdollisesti yleisimmin käytetty haastattelun muoto. Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta etsitään keskeiset aiheet, joita on välttämätöntä käsitellä, jotta tutkimusongelmaan saadaan vastauksia. Tavoitteena on, että haastateltava pystyy antamaan oman kuvauksensa kaikista haastattelun teemoista ja teemat käsitellään haastattelijan kannalta luontevassa järjestyksessä. Riippuen haastattelun tavoitteista, opinnäytetöissä voidaan käyttää joko yksilö- tai parihaastattelua. (Vilkkä 2015, 123-124.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelun muodoista sopii parhaiten teemahaastattelu. Haastattelun teemat ovat vanhemman tunteet, kun lapsi aloittaa päivähoidon, kuinka työntekijät tukivat vanhempaa varhaiskasvatussuhteen alussa, vanhempien odotukset ja mitä olisi voitu tehdä vielä toisin. Haastattelun kohteena oli nimenomaan vanhemman kokonaisvaltainen kokemus lapsen aloittaessa päivähoidon.

Opinnäytetyötä varten haastattelin kahta eri-ikäistä vanhempaa, jotka olivat vieneet ensimmäisen lapsensa päiväkotiin. Haastattelut toteutettiin heille sopivina päivinä, rauhallisessa tilassa. Sovimme myös, että mikäli myöhemmin nousee vielä kysymyksiä, voin kysyä vielä viestillä lisää. Haastattelut äänitettiin puhelimella. Haastatteluja ei litteroitu kokonaisuudessaan, vaan pelkästään ne, joilla oli merkitystä opinnäytetyöni kannalta. Merkitykselliset vastaukset litteroitiin, jotta niitä voitiin vertailla. Haastattelujen vastauksia käytiin läpi teemojen mukaisesti ja nostettiin esiin sitaatteja. Haastattelun tuloksia analysoitiin vertaamalla niitä toisiinsa sekä teorian tietoon ja niistä poimittiin oleellimmat asiat koulutusvideota varten.

6.4 Haastattelun tulokset

6.4.1 Ensimmäinen päivä päiväkodissa

Ensimmäinen haastateltava oli sopinut päiväkodin kanssa yhdelle viikolle tutustumiskäynnit, jolloin haastateltava kävi neljänä päivänä lapsensa kanssa tutustumassa päiväkotiin. Tutustumiskäynneillä päiväkodissa oltiin pari tuntia, leikittiin sisällä ja ulkona niin, että molemmat vanhemmat sekä varhaiskasvatuksen työntekijä olivat läsnä. Ensimmäisen haastateltavan mukaan ensimmäinen päivä meni todella mukavasti. Työntekijät olivat ovella vastassa ja käytiin avointa keskustelua. Myös loppupäivä sujui hyvin, kun lapsi tuli iloisena juosten vastaan ja siitä syliin.

”Siellä oli heti hoitaja vastaanottamassa ja kyselemässä heti, että oliko aamulla syönyt ja miten yö oli mennyt ja millä fiiliksellä lähti kotoon ja tosi hyvin kartoitti niinku alkutilanteen mitä edellisenä iltana ja yönä ja aamuna oli tapahtunut, mistä kyllä olin tosi tyytyväinen.”

Haastateltavalle oli annettu päiväkodilta ohje, että vanhempien olisi hyvä lähteä päiväkodista mahdollisimman nopeasti. Haastateltava jäi kuitenkin vähän pidemmäksi aikaa päiväkotiin lapsen kanssa, jotta lapsi ehtisi ymmärtämään, mitä on tapahtumassa. Haastateltavalle jäi ensimmäisestä päivästä sellainen tunne, että lapsi ei ehkä kuitenkaan tajunnut mitä tapahtui, koska lapsi ei ollut asiasta moksiskaan. Kun lapsi haettiin, työntekijät olivat heti vastassa ja kertoivat, miten päivä oli sujunut. Työntekijöillä oli käytössä laput, joille he kirjoittivat miten ruokailut, vessassa käynnit ja unet olivat menneet.

”Toinen päivä oli sitten vähän haastavampi, kun sitten jo alkoi tajuamaan, että on jäämässä yksin hoitoon ja muuta ni sitten olin enemmän itkua ja, itkua ja kapinointia sitten mutta että siinäkin kyllä ne hoitajat tosi hyvin otti sitten huomioon ja otti heti syliin ja samat rutiinit toistu seuraavina päivinä.”

Toisen haastateltavan kohdalla päiväkotiin oli mahdollista tutustua kahden viikon ajan. Vanhemmat saivat itse päättää, halusivatko tutustua lapsen kanssa ryhmään aamu- vai iltapäivän toiminnassa. Haastateltava ja hänen lapsensa olivat valitettavasti paljon kipeitä silloin, joten tutustumiskäynnit jäivät suurilta osin käymättä. Haastateltava oli kuitenkin tyytyväinen, että päiväkotiin tutustumiseen annettiin mahdollisuus. Myös toisen haastateltavan kohdalla varhaiskasvatuksen työntekijät tulivat vastaan, ja kun lapsi alkoi itkemään, ottivat hänet syliin. Alku oli haastateltavalle jännittävä, mutta jo ensimmäisenä päivänä työntekijät kannustivat haastateltavaa, että lapsi jää turvalliseen ympäristöön eikä lapsi jää itkemään yksin johonkin, vaan lapsen ikävä huomioidaan.

”Sit kun tulin hakee, ni tietysti lapsi oli ensin kontaktissa ja sit tosi hyvin kerrottiin siitä päivästä et niinku mitä oli käynyt ja miten kauan lapsi esimerkiksi itki sillon, kun mä lähin pois siinä aamulla ja mun mielestä tosi hyvin.”

6.4.2 Vanhemman tunteet varhaiskasvatussuhteen alussa

Ensimmäisen lapsen laittaminen päiväkotiin herätti ensimmäisen haastateltavassa valtavia tunteita. Varhaiskasvatussuhteen alussa hieman mietitytti, osaavatko työntekijät varmasti hoitaa lasta, kun eivät häntä tunne. Epävarmuutta herätti myös se, kun lapsi ei vielä siinä vaiheessa osannut kovin paljoa puhua eikä ilmasta itse omaa tahtoaan, niin pärjääkö koko pitkän päivän. Toisaalta taas iltapäivän puolella heräsi iloisia ja onnellisia tuntemuksia, kun haastateltava huomasi, että kaikki oli mennyt hyvin ja lapsi oli iloisena leikkimässä.

”Surullisia osittain, sitten kun lapsi oli niin surullinen siinä ekalla viikolla niin tota vaikka olikin tosi luottavainen fiilis tätä päiväkotia kohtaan.”

Toisella haastateltavalla päällimmäinen tunne oli jännitys siitä, miten lapsi pärjää ja huomioidaanko lapsi ja hänen tarpeensa ryhmässä yksilönä. Päivähoidon aloittaminen herätti myös haikeita tunteita, kun haastateltava oli kuitenkin ollut ensin lapsen kanssa kotona ja yhtäkkiä lapsi viedään tuntemattomaan paikkaan hoitoon.

”Onneks kaikki on mennyt hyvin ja on niinku sellanen et ne pyrkii just siihen, että lapsi saa paljon syyliä ja turvaa, mikä oli sit mulle tärkeitä, että, mut jännitti ihan sikana et miten pärjää.”

6.4.3 Kokemus ero- ja jälleennäkemistilanteista

Ensimmäiselle haastateltavalle kokemus ero- ja jälleennäkemistilanteista oli henkisesti rankka. Tilanteet olivat rankkoja lähinnä sen takia, että vanhempi joutuu opettelemaan erossa olemista, kun aiemmin on oltu niin tiiviisti yhdessä, ja kun joutuu jättämään lapsen aluksi vieraaseen paikkaan hoitoon. Tällöin oli kuitenkin pakko vain luottaa ja nopeasti luottamus päiväkotia kohtaan syntyi.

”Jälleennäkemistilanteet oli ihania ja toi vahvistusta luottamuksen vahvistukseen ja hyvää fiilistä.”

Ensimmäisen haastateltavan erotilannetta olisi helpottanut, jos olisi kuullut päivän aikana, miten lapsella menee. Varhaiskasvatuksen työntekijät olivat muistuttaneet, että päiväkotiiin voi soittaa tai laittaa viestiä. Haastateltavan erotilanteet helpottivat parin viikon jälkeen.

”Päiväkodista kyllä sanottiin, että saa soittaa tai laittaa viestiä, jos tulee tarvetta, mutta itse en lähtenyt kyselemään kuitenkaan kesken päivän kuulumisia. Arvelin, ettei heillä ole aikaa ja resursseja tällaiseen.”

Toiselle haastateltavalle ero- ja jälleennäkemistilanteista jäi hyvä tunne, koska lapsi oli otettu kontaktiin, syliin ja yhdessä vilkutettu haastateltavalle hänen lähtiessä pois. Varmuutta toi myös sen, kun tilanteet sujuivat hyvin.

6.4.4 Vanhemman tukeminen

Työntekijät olivat varhaiskasvatussuhteen alussa hyvin avoimia ja kertoivat ensimmäiselle haastateltavalle, miten yleensä lapset käyttäytyvät päivähoidon alkaessa eli hyvin samantapaisesti kuin haastateltavan oma lapsi. Työntekijät antoivat myös käytännön vinkkejä, miten kannattaa toimia, jotta lievennetään niitä ongelmia, joita päivähoitoon lähtö voi tuoda kotona. Haastateltavalle oli annettu päiväkodista myös kirjalliset ohjeet, mitä on hyvä ottaa mukaan ja päiväkodin toimintatavoista. Ensimmäisen viikon aikana käytiin myös aloituskeskustelu, jossa käytiin läpi varhaiskasvatussuunnitelmaa, kirjattiin ylös lapsen toimintatapoja ja lapsen luonteesta, mitä heidän on hyvä tietää sekä vanhempien odotuksista päivähoitoa kohtaan. Haastattelija koki aloituskeskustelun erittäin hyväksi, koska silloin sai sanottua kaikki, mitä halusi sanoa. Erotilanteita helpotti, kun hoitajalla oli aina aikaa ottaa lapsi vastaan ja kysyä kuulumiset sekä pitää lasta ja lohduttaa.

”Semmonen niinku rauhallinen, ammattimainen ote ja justiin sitten vinkkejä ja sitten kuitenkin se avoimuus oli semmonen niinku, että synty se luottamussuhde kuitenkin hyvin nopeasti ni, ni ne oli ehkä semmosia mitkä ainaki itteä autto kaikkein parhaiten siinä tilanteessa.”

Toinen haastateltava kertoi, että tärkeintä tukemista oli avoimet keskustelut varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Päiväkodista oli myös tullut vinkkiä siitä, että lapsella on hyvä olla mukana oma turvalelu. Pyyntönä erotilanteissa oli, että lapselle sanotaan heipat, jotta lapsi tietää, että vanhempi lähtee. Tämän jälkeen vanhemman on hyvä poistua paikalta eikä turhaan jäädä pitkittämään poistumista.

”Mulle kerrottiin aina siitä päivästä tosi yksityiskohtaisesti, et mitä on tapahtunut ja tota mikä on mulle tosi tärkeätä. Mä oon niinku avoin sitten ollut hoitohenkilöiden kanssa, että mun mielestä vuoroin ja toisin pitää pystyy avaa asiat ja se on niinku ollut kaikkein tärkein, et ne kertoo, miten se päivä on oikeesti menny eikä vaan että joo tässä on lapsesi ja poistu, vaan että oikeesti on käyty se päivä läpi.”

6.4.5 Odotukset ja toiveet

Ensimmäinen haastateltava ei koe, että mitään olisi voitu heidän kohdallaan tehdä toisin. Haastateltava koki, että työntekijöillä oli antaa aikaa kaikille lapsille. Haastateltavan ehkä pahin pelko oli se, että päiväkodissa on hirveä kaaos tai kiire, eikä ole aikaa ottaa lapsia syliin eikä varhaiskasvatussuhteen alkuun ehditä kunnolla panostaa. Kaikki meni odotusten mukaan.

”Odotukset vastas sitä todellisuutta aika lailla täydellisesti, että eniten odotin itse sitä, että he olivat läsnä siinä lapsen kanssa heti.”

Toiselle haastateltavalle varhaiskasvatussuhteen aloittaminen tuli niin äkkiä, ettei juuri minkäänlaisia odotuksia ehtinyt edes tulla. Koska asia oli haastateltavalle itselleenkin tietysti niin uusi, ei oikein tiennyt mitä odottaa. Päiväkodissa, jossa hänen lapsensa on ollut, on toiminut niin hyvin, ettei kehitettävää löydy.

”Se päiväkotini, mis lapsi on ollu niin ne on toiminut tosi hyvin, et en mä nään silleen mitään parannettavaa siin niitten toiminnassa, että on annettu kuitenkin mahdollisuus siihen tutustumiseen ryhmään ja yksikköön ja niihin aikuisiin ja sit se alotus on sujunut tosi hyvin silleen asteittain.”

6.5 Tulosten tulkinta

Molempien haastateltavien kohdalla oli tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijät huomioivat lapsen yksilöllisesti ja kertoivat vanhemman hakiessa lapsen, miten päivä oli sujunut. Jännitystä ja pelkoa herätti lapsen pärjääminen vielä tuntemattomassa ympäristössä ja kuinka paljon työntekijöillä on antaa aikaa lapsille yksilöllisesti. Lapsen jättäminen päivähoitoon herätti haastateltavilta aluksi haikeutta ja surua, mutta lopulta myös iloa ja onnellisuutta, kun huomattiin, että kaikki oli mennyt hyvin. Lapsen ottaminen syliin ja ikävän huomioiminen, silloin kun lapsi itki, lievitti haastateltavien oloa ja rakensi luottamusta vanhempien ja työntekijöiden välille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhteistyötä edistävät luottamus, kunnioitus ja tasa-arvoinen vuorovaikutus (2018, 34). Haastateltaville luottamusta kasvatti nimenomaan avoimista keskusteluista työntekijöiden kanssa päiväkotipäivän alussa ja lopussa.

Molempien haastateltavien kohdalla tutustumiskäynneistä oli sovittu ja päiväkotini oli antanut aikaa siihen. Myös Sinkkosen (2018, 72) mukaan päiväkotiin kannattaa tutustua rauhassa ja antaa sille paljon aikaa. Ensimmäiset päivät sujuivat molempien haastateltavien kertomuksista päätellen samankaltaisesti: työntekijät olivat vastassa, käytiin keskustelua, annettiin vinkkejä, otettiin lapsi syliin ja vilkutettiin vanhemmalle. Ensimmäinen päivä oli

molemmilla mennyt hyvin ja iltapäivän jälleennäkeminen synnytti ilontunteita. Ensimmäiselle haastateltavalle ensimmäiset viikot olivat vaikeampia kuin toiselle haastateltavalle, vaikka ensimmäinen päivä olikin sujunut hyvin. Siitä on hyvä huomata, että vanhemmat ovat erilaisia ja toiset saattavat tarvita enemmän tukea kuin toiset. Surua ja haikeutta haastateltaville toi lapsen itku ja toisten ihmisten hoitoon jättäminen, kun on oltu lapsen kanssa niin paljon yhdessä kotona. Myös Kanninen ja Sigfrids (2012, 133-134) ovat kirjoittaneet päiväkodin aloittamisen jännittävydestä sekä lapselle että vanhemmalle. Heidän mukaansa työntekijöillä on tärkeä tehtävä antaa tietoa siirtymävaiheesta. Molemmille haastateltavalle olikin annettu ohjeeksi poistua päiväkodista pian, turhia viivyttelyjä pitkitäten. Siirtymätilanteissa helpotti työntekijöiden kontakti lapseen, syliin ottaminen ja yhdessä vilkuttaminen.

Eeva Kaukoluodon (2010, 64) tutkimusten mukaan päivähoitopaikkojen aloitus- ja vasukeskustelut ovat saaneet hyvää palautetta, koska silloin vanhemmat saavat äänensä kuuluviin. Ensimmäisen haastateltavan lapsen luonnetta ja tapaa toimia kartoitettiin aloituskeskustelulla, joka ei ollut varsinainen vasukeskustelu. Myös haastateltava koki tämän erittäin hyväksi käytännöksi. Toisella haastateltavalla ei ollut vastaavanlaista keskustelua, mutta vasukeskustelu pidettiin kuukauden sisään.

Molemmille haastateltaville parasta tukemista oli avoimet keskustelut, neuvot päiväkodin aloitukseen liittyen sekä lapsen lohduttaminen ja syliin ottaminen, kun lasta itkettää. Kannisen ja Sigfridsin (2012, 147) mukaan vanhemmille onkin tärkeää kertoa, että erotilanteissa ja ikävän iskiessä lapsi huomioidaan eikä hän jää yksin. Molemmille haastateltaville oli annettu vihjettä siitä, mitä kannattaa päiväkotiin ottaa mukaan. Sinkkosen ja Kallandin (2011, 162) mukaan erotilanteita voi helpottaa lapsen oma turvalelu tai rätti. Myös haastateltavia oli kehoitettu viemään lapsen lelu tai rätti päiväkotiin.

Toisen haastateltavan odotukset täyttyivät täysin ja toiselle ei odotuksia ehtinyt juurikaan syntyä. Kumpikaan haastateltavista ei kuitenkaan koe, että mitään olisi voitu tehdä toisin, sillä kaikki oli sujunut hyvin. Toisin sanoen vanhempia helpottavat työntekijät, jotka ottavat lapsen ja vanhemman vastaan, ovat kiinnostuneita lapsesta yksilöllisesti ja huomioi lapsen tarpeet ja erityisesti varhaiskasvatussuhteen alussa lapsen ikävän ja itkun. Myös Kannisen ja Sigfridsin (2012, 133-134) mukaan kiinnostus lapsesta antaa työntekijästä ammattimaisen kuvan. Luottamus syntyy, kun työntekijät kertovat, miten päivä on lapsella sujunut. Haastateltavien jännitystä huojensi työntekijöiden avoimuus ja kannustus siitä, että lapsi jää turvalliseen ympäristöön.

6.6 Koulutusvideon sisältö

Koulutusvideo alkaa sisällön esittelyllä. Videoon on otettu neljä teemaa, jotka valittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa. Teemat esitellään äänen, kuvien ja tekstien avulla. Kuvien lisäksi koulutusvideossa on suoria lainauksia haastatteluista lisäämässä katsojan mielenkiintoa. Katsojaa aktivoivana tekijänä jokaisen teeman lopussa on pohdintakysymys. Viimeisenä on vielä lähdeluettelo ja videon tekijät. Videon teemat jaettiin omiin kappaleisiinsa, jotta video olisi mahdollisimman selkeä. Koska videossa käytettiin ääntä, kuvia, tekstiä sekä pohdintakysymyksiä, pystyttiin ottamaan huomioon erilaiset oppijat.

Videon teemoina olivat luottamussuhteen rakentaminen, vanhempien tukeminen, vanhempien tukeminen ero- ja jälleennäkemistilanteissa sekä mentalisaatio ja kiintymyssuhteet. Teemat valikoituivat tietoperustan pääaiheista ja haastatteluista nousseiden pohdintojen mukaan.

Luottamuksen rakentaminen

Teoriaosuuden ensimmäinen kappale käsittelee varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta, sillä ne ovat tärkeä osa lapsen päiväkotiarkea. Luottamuksen rakentaminen alkaa heti varhaiskasvatussuhteen alussa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 34) painotetaan yhteistyön tärkeyttä varhaiskasvatuksessa. Hyvää yhteistyötä tai kasvatuskumppanuutta ei kuitenkaan synny ilman luottamusta. Myös haastatteluissa tuli esille luottamus, jota työntekijät toiminnallaan pystyivät vahvistamaan. Koulutusvideolla halusin tuoda esille asioita, joilla luottamusta voidaan rakentaa.

Vanhempien tukeminen

Niin teoriaosuuden kuin videonkin toinen kappale on vanhempien tukeminen. Myös haastatteluissa oli kysymys, kuinka varhaiskasvatuksen työntekijät tukivat vanhempia. Varhaiskasvatuslain (540/2018 § 3) mukaan työntekijällä on velvollisuus tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vanhemmuuden tukemista voi olla esimerkiksi vanhempien ja perheiden auttaminen, keskustelu, ohjaaminen, kuunteleminen ja kannustus (Keskinen & Virjonen 2004, 60-61). Haastatteluista saatujen tietojen mukaan paras tukemisen muoto on juuri keskustelu ja lapsen päivän läpikäyminen. Vanhempien tukemisen ohella käydään läpi myös vanhempien tunteita, sillä he voivat tuntea syyllisyyttä, helpotusta tai luopumisen tuskaa. Haikeita tunteita oli myös haastateltavilla. Työntekijät voivat esimerkiksi sanoittaa ja jakaa yhdessä vanhempien tunteita. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.)

Vanhempien tukeminen ero- ja jälleennäkemistilanteissa

Omana kappaleena videolla on vanhempien tukeminen ero- ja jälleennäkemistilanteissa, sillä tällaisissa siirtymisvaiheissa sekä vanhempaa että lasta on hyvä tukea. Erotilanteet ovat stressaavia niin lapselle kuin vanhemmillekin (Kanninen & Sigfrids 2012, 147). Ero- ja jälleennäkemistilanteet ovatkin merkityksellisiä myös vanhempien ja lapsen välisen kiintymyssuhteessa (Sinkkonen & Kalland 2011, 162-163). Haastattelujen mukaan erityisesti onnistuneet ero- ja jälleennäkemistilanteet lisäävät työntekijöiden ja vanhempien välistä luottamusta. Vanhemmalle esimerkiksi tuli varmempi tunne päiväkodista, kun erotilanteissa työntekijä otti lapsen syliin ja vilkutti yhdessä vanhemmalle. Koulutusvideo antaa erityisesti tästä teemasta vinkkejä, miten tilanteissa kannattaa teorian ja haastattelujen pohjalta toimia.

Mentalisaatio ja kiintymyssuhde

Viimeisessä osiossa videolla käsitellään mentalisaatiota ja kiintymyssuhteita, jotka teoriaosuudessa on liitetty vanhempien tukemiseen. Mentalisaatio ei ole kaikille ehkä kovin tuttu aihe ja siksi myös se oli hyvä ottaa videolle mukaan. Kiintymyssuhde linkittyy oleellisesti mentalisaatioon ja varhaiskasvatuksen työntekijät voivat tukea niin vanhemman mentalisaatiokykyä kuin vanhemman ja lapsen kiintymyssuhdettakin. Koska työntekijä voi auttaa vanhempia vahvistamaan mentalisaatiokykyä on myös työntekijöillä tehtävänä ylläpitää omaa kykyään mentalisaatioon (Laitinen & Ollikainen 2017, 132-146). Mentalisaatiota voi harjoitella pohtimalla omaa ja muiden ajatusmaailmoja ilman toimintaa tai puhetta (Viinikka 2014, 30).

6.7 Koulutusvideon toteutus

Kuten Pirnes (2018) ja Oksanen (2019) suosittelivat, videon suunnitteluprosessi alkoi käsikirjoituksen tekemisellä. Kun käsikirjoitus oli kirjoitettu, päätin, mitkä osiot tekstistä minä puhuisin kameran edessä, mitkä tulisivat tekstinä videolle ja mitkä pelkkänä äänenä. Lisäksi etsin myös tekstiin sopivia kuvia pexels.com-sivustolta. Suunnitteluvaiheessa olin myös yhteydessä ulkopuoliseen kuvaajaan, joka oli luvannut auttaa minua koulutusvideon kuvaamisessa ja editoimisessa. Hänen kauttaan saimme varattua studion, jossa pystyimme videon kuvaamaan. Hänellä oli myös editointiohjelma, jolla videon saisi tehtyä kokonaan.

Sovimme kuvaajani kanssa päivän, jolloin kuvaus ja äänitys tehtäisiin. Editointiin täytyi varata toinen päivä. Kuvasimme koulutusvideon Keuda ammattikoulun studiolla. Valitsimme

sopivan taustavärin sekä valaistuksen. Ensimmäisellä kerralla teimme kokonaan kuvaamisen ja äänittämisen. Emme pitäneet erityistä harjoituspäivää, mutta kuvasimme useampaan otteeseen, kunnes onnistuimme. Käsikirjoitus muuttui vielä hieman kuvaamisen aikana, mutta pysyi suunnilleen samanlaisena.

Editointiin varasimme toisen päivän, jolloin kuvaaja kasasi videota samalla kun minä kokosin PowerPointiin videoon tulevat tekstit, ja mitkä kuvat tulisivat minkäkin teeman yhteyteen. Tämä helpottaisi editointiohjelmaan tulevaa tekstiä ja pystyin itse näkemään, miltä kuva ja teksti näyttäisi. Editointiohjelmana käytettiin Adobe Premiereä.

Ensimmäisellä editointikerralla ohjelma kaatui ja samalla katosi koko videokin. Jouduimme aloittamaan editoinnin alusta ja päädyimme lopulta siihen, että kuvaaja teki kotonaan videon kokonaisuudessaan, eli laittoi äänen, kuvat ja tekstit niihin paikoille, joihin olin ohjeistanut. Kun se oli valmis, sovimme uuden päivän, jolloin vielä yhdessä hioimme videon loppuun.

7 YHTEENVETO

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössäni eettisyyteen liittyvät kysymykset tulivat vastaan erityisesti haastattelun kohdalla. Haastatteluun liittyy paljon eettisiä asioita ja toiminnan eettisyys onkin tärkeä koko tutkimusentekoa ohjaava periaate. Haastattelussakin olennaista on toisen ihmisen kunnioittaminen. Eettinen tutkimus on vastuullinen, perusteltu ja hyvin tehty. Haastattelijan on hyvä kysyä niitä asioita, jotka ovat tarpeellisia opinnäytetyötä varten eikä kysele muista asioista vain uteliaisuuttaan. Haastatteluun pyydetessä on tärkeää kertoa haastateltavalle, mihin tietoja käytetään, missä haastattelun tietoja säilytetään ja mistä koko haastattelussa on kysymys. Haastateltavia on hyvä muistuttaa, että he pysyvät nimettöminä ja voivat kieltäytyä haastattelusta tai lopettaa kesken, jos siltä tuntuu. Haastattelun lopuksi haastateltavalta voi vielä tarkistaa, tietoisena haastattelun sisällöstä, saako sitä käyttää opinnäytetyössä. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017, 32-33.)

Tässä opinnäytetyössä haastateltiin vanhempia, jolloin haastattelun kohteena ei ole erityisryhmä eikä haastattelussa käsitellä erityisen vaikeita aiheita. Joskus haastatteluissa voidaan kuitenkin kohdata eettisesti ongelmallisia tilanteita, esimerkiksi jos haastateltava liikuttuu haastattelun aikana. Tällöin haastattelijan on hyvä ottaa kuuntelijan rooli ja olla empaattinen. Haastattelun lähtökohtana on luotettavuus ja haastattelijan olisi hyvä luoda luottamuksellinen tila haastattelua varten. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017, 33.)

Opinnäytetyössäni eettiset kriteerit otettiin huomioon kysymällä vain niitä kysymyksiä, jolla oli merkitystä opinnäytetyöni kannalta. Haastateltaville aluksi kerrottiin, mistä oli kysymys ja missä heidän haastattelunsa säilytetään ja mihin ne päätyvät. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelut kirjataan nimettöminä. Haastattelun jälkeen kysyin vielä, haluaako haastateltava lukea haastattelunsa, jotta haastateltava on varmasti tietoinen, mitä opinnäytetyöhöni tulee. Halukkaille lähetin heidän osansa haastatteluista sähköpostitse.

Tuomi & Sarajärven (2009, 140-141) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole mitään yksiselitteistä ohjetta. Kun pohditaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, on kuitenkin hyvä tarkastella, mitä on tutkimassa ja miksi, onko aihe itselleen tärkeä ja mitä olet oletanut tutkimuksen alkaessa, miten aineistonkeruu tapahtuu, montaa henkilöä haastatellaan, tutkimuksen kesto, miten tuloksiin tultiin, onko tutkimus eettisesti korkeatasoinen ja miten tutkimusaineisto on koottu. Vaikka kyse ei ole varsinaisesti laadullisesta tutkimuksesta, nämä asiat on otettu huomioon opinnäytetyötä tehdessä.

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa olennaisesti se, mitä lähteitä on käytetty ja kuinka uutta tietoa on. Tämän opinnäytetyön kohdalla lähteitä oli ajoittain vaikea löytää,

sillä aiheesta ei löytynyt kovin paljon lähdemateriaalia ja joistakin aiheista tuoretta tietoa oli vähän. Lähteitä löytyi helpommin kirjallisuudesta kuin netistä. Lähteiden niukkuus ja tuoreen tiedon vähyys vaikutti luotettavuuteen. Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheilla uusia lähteitä oli haastava löytää, kun kirjastot olivat kiinni koronapandemian vuoksi. Opinnäytetyöni luotettavuutta vahvistettiin pyytämällä opinnäytetyöni ohjaajalta ja tutoropettajalta arvioita koulutusvideosta.

7.2 Hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Aihe on merkityksellinen, koska päiväkotiin siirtyminen on suuri hetki perheen elämässä. Muutokseen liittyy niin ilon tunteita kuin vaikeampiakin tunteita. Tämä hetki vaatii paljon myös työntekijöiltä ja koulutusvideon avulla halusin antaa mahdollisimman paljon vinkkejä varhaiskasvatussuhteen alkuun. Vaikka osa koulutusvideon teemoista vaikuttaa ehkä itsestään selviltä, kaikille ne ei välttämättä ole ja niistä on hyvä muistuttaa. Tämä näkökulma on tärkeä myös alan opiskelijoille, jotta heillä on tiedossa, mitä varhaiskasvatussuhteen alussa on hyvä ottaa huomioon. Videolle koottuja vinkkejä on helppo käyttää myöhemmin työelämässä.

Opinnäytetyötä tehdessä koin, että sain itsekin paljon uutta tietoa ja vinkkejä työelämään, mikäli varhaiskasvatusalalle päädyn. Lähteitä oli kuitenkin ajoittain vaikea löytää, sillä aiheesta ei löytynyt kovin paljon lähdemateriaalia ja joistakin aiheista tuoretta tietoa oli vähän. Jatkokehittäminen voisikin olla tutkimuksien lisääminen vanhempien tukemisesta, tunteiden tunnistamisesta ja vanhempien näkökulmien tuominen esille. Yksi koulutusvideon hyvistä puolista on se, että sen voi aina katsoa uudelleen ja palauttaa mieleen siitä opitut asiat. Videota voi hyödyntää jatkossa esimerkiksi opetusvälineenä varhaiskasvatuskurssilla.

LÄHTEET

- Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet: lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Vaasa: Kirjapaino Fram.
- Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2017. Huoli puheeksi. Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.
- Granö, P., Hiltunen, M. & Jokela, T. 2018. Suhteessa maailmaan. Tampere: PunaMusta Oy.
- Hakkarainen, P. & Kumpulainen, K. 2011. Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen. Kokkola: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! : turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kaukoluoto, E. 2010. Onko varhaisen tuen päiväkotiki mahdollinen? [viitattu: 7.11.2019] Helsingin yliopisto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19878/onkovarh.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. [viitattu 18.11.2019]. Akateeminen väitöskirja. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66856/978-951-44-8708-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus ammatillisena yhteistyösuhteena. [Viitattu: 17.10.2019]. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti. Saatavissa: <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2013/03/Kekkonen-2.pdf>
- Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kokkinen, A., Rantanen-Väntsi, L. & Tuomola, A. 2008. Aikuisen oppijan kirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laitinen, I. & Ollikainen, S. 2017. Mentalisaatio – Teoriasta käytäntöön. Tampere: Kirjapaino Hermes Oy.

Lab. 2019. Sosiaali- ja terveysalan amk opinnäytetyöprosessi. [viitattu: 20.11.2019].

Saatavissa:

https://reppu.lamk.fi/pluginfile.php/1100214/mod_resource/content/2/ST%20AMK%20k%C3%A4sikirja%20toukokuu%202016.pdf

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2020. Lapsi aloittaa päivähoidon. [viitattu: 1.4.2019]

Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/lapsi-aloittaa-paivahoidon/>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Oksanen, H. 2019. Haastattelu. Lahden ammattikorkeakoulun lehtori.

Oulasmaa, M. & Riihonen, R. 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Fram Oy.

Pirnes, T. 2018. Opetusvideoiden käyttäminen ammatillisessa koulutuksessa. [viitattu 27.11.2019]. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57812/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805022415.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Salakari, H. 2009. Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Helsinki: Hakapaino OY.

Seppälä, S. 2001. Miten oppilas kokee käsityöprosessin? [viitattu 3.12.2019] Saatavissa:

[file:///C:/Users/stina/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/saaseppa%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/stina/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/saaseppa%20(1).pdf)

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Latvia: Livonia Print.

Tää on se mun paikka 2019. Tietoa hankkeesta. [viitattu 15.10.2019]. Opetushallitus.

Saatavissa: <https://www.semunpaikka.fi/tietoa-hankkeesta/d>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. [viitattu: 17.10.2019].

Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446442464>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. [viitattu 17.10.2019] Opetushallitus.

Saatavissa:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Viinikka, A. 2014. Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Tampere: Hämeen Kirjapaino Oy.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.

LIITTEET

Haastattelukysymykset:

1. Millaiset tutustumiskäynnit olivat ennen päiväkodin alkua?
2. Mitä ensimmäisenä päiväkotipäivänä tapahtui?
3. Minkälaisia tunteita lapsen vieminen päiväkotiin herätti?
4. Millä tavoin koit, että varhaiskasvatuksen työntekijät tukivat sinua?
5. Millainen kokemus sinulle jäi ero- ja jälleennäkemistilanteista?
6. Mitkä olivat odotukset ja mitä olisi voitu tehdä toisin?